

RARA L 31 - Epistolarum Astronomicarum af Tycho Brahe

Af: Steffen Hope

RARA L 31 er bundet ind med et fragment fra et håndskrift fra middelalderen, av ukendt årstal. Fragmentet er en bogside, en folio, fra en bog brugt i liturgisk sammenhæng, altså til fejringen af gudstjenester og tidebønner i kirkens kalenderår. Eftersom bogens yderkant er bevaret, ved vi at den synlige tekst stammer fra foliens partalsside, den såkaldte verso side. Fragmentet er skåret lodret, og man kan se fra bogens dimensioner at det oprindelige håndskrift må ha været ret stort (ca. 40 cm højt og mindst 25 cm bredt). Siden er delt ind i to kolonner med tekst, hvoraf sidens højre kolonne er ufuldstændig bevaret på grund af indbindingen. Nogle deler af teksten er derfor gået tabt, men har blevet rekonstrueret på baggrund af sammenligning med andre kilder der indeholder de samme tekste

Bogen indeholder fem sangtekster, hvoraf fire er blevet identificeret med sikkerhed. Den tekst der fortsat ikke er identificeret med sikkerhed er trolig salme 8 fra Bibelens salmer. Udvalget af de resterende sange viser at fragmentet indeholder et uddrag fra fejringen af søndage i sommerhalvåret i kirkens liturgiske kalender. Af de fire med sikkerhed identificerede sange, er den første en hymne der er tilskrevet Gregor den Store (pave 590-604). Denne hymne er ufuldstændig bevaret da begyndelsen er tabt. De tre resterende sange er af en type liturgiske sange der kaldes antifoner. Dette er sange der blev sunget før og efter en bibelsk salme, og deraf navnet ”antifon”, der på græsk kan forstås som ”modlyd” eller et refræn.

Håndskriftets side indeholder også en forkortet tekst der er skrevet i rødt, og denne tekst kan ses på venstre kolonnes højre side, mellem hymnen og den første antifon. Denne tekst siger ”in primo nocturno antiphoni”, som betyder ”antifonerne til første nocturne”. Dette fortæller os at disse sange blev fræmførte omtrent klokken tre om natten. Dette var det omtrentlige tidspunkt for tidebønnen matutin. Matutinen var inddelt i sektioner der blev kaldet ”nocturner”, hvor der var syngen af antifoner og andre sange, og oplæsninger. Inden første nocturne blev der sunget en hymne. Som regel var der tre nocturner i løbet af matutinen. På grundlag af foliens brug og indhold, er det trolig at det oprindelige håndskrift var et breviarium. Et breviarium er en samling liturgiske sange for kirkeårets ulige festdage, men uden de læsninger som blev fremførte under matutinen.

Håndskriftet har muligvis været placeret på et kateter. Sangenes initialer er pænt men ikke overdådig dekorerede. Den første antifon har som sin initial en blå B med en rød lodret streg i bogstavens åbne midte. De næste antifoner og salmen har initialer der er dekorerede med rødt og sort og med åbne rum der lyser hvidt. Disse var ment for at man nemmere skulle se hvornår en ny sang begyndte. Den åbnende hymnens individuelle strofer har også initialer i sort og rødt, men disse er ikke dekorativt udførte, og tjener kun til at skille de enkelte strofer, som er blevet ekstra svært da hymnens tekst er skrevet sammenhængende uden skille mellem stroferne.

Fragmentet er et meget typisk liturgisk fragment fra en av de feste der var fælles for den latinske kirkes liturgiske år, og sangene som folien indeholder, er vanlige for hele den latinske kristenhed. Af besynderligheder kan det dog bemærkes at nogle af hymnens ord er fejl stavede. Det kan være håndskriftets skriver der har lavet en fejl, eller der kan også være at fejlen ligger hos den kilde som har dannet model for dette håndskrift.